

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU 343.137.5

FACTORII FAVORIZANȚI AI DELINCVENȚEI JUVENILE

Marina COPECIUC,
procuror, Procuratura
mun. Chișinău

SUMAR

Este notoriu faptul că valoarea supremă a unei societăți puternice și sănătoase sunt copiii. Totodată, ei sunt unul din cele mai vulnerabile grupuri sociale care au nevoie de grijă, atenție, mediu sigur și atitudini corespunzătoare din partea adulților. Comiterea de către un copil a unei fapte social periculoase sau antisociale trebuie să îngrijoreze întreaga societate – fapt ce presupune intervenții prompte de suport și protecție din partea familiei, instituțiilor publice și private din comunitate. Creșterea fenomenului delincvenței juvenile nu numai în țările cu o economie slab dezvoltată, dar și în cele cu un nivel înalt de dezvoltare economică crează o serie de probleme în societate. Necesitatea studierii motivelor și factorilor care determină apariția și dezvoltarea acestui fenomen va permite elaborarea anumitor soluții pentru a remedia și preveni astfel de cazuri pe viitor.

Cuvinte-cheie: *minor, delincvență juvenilă, comportament deviant, factori interni, factori externi, pedeapsă penală.*

Introducere

În orice societate există reguli și norme care impun persoanelor fizice realizarea acțiunilor dezirabile din punct de vedere social și moral, manifestarea comportamentelor admise și alegerea în situații sociale specifice a soluțiilor compatibile cu standardele culturale ale societății respective.

Actualitatea temei abordate este confirmată prin mediatizarea efectuată atât de către specialiștii în domeniu (teoreticieni și practicieni) cât și prin intermediul mass-media. Scopul principal este scoaterea în evidență a indiferenței, atât din partea membrilor de familie cât și a societății în ansamblu față de minorii

FAVORABLE FACTORS OF JUVENILE DELINQUENCY

SUMMARY

It is well-known that the supreme value of a strong and healthy society is children. At the same time, they are one of the most vulnerable social groups in need of care, attention, safe environment and appropriate attitudes of adults. The commission by a child of a social-dangerous or anti-social act must worry the whole society. This requires promising support and protection from the family, public and private institutions in the community. The rise of the juvenile delinquency phenomenon not only in countries with a weak economy but also in those with a high level of economic development creates a series of problems in society. The need to study the reasons and factors that determine the emergence and development of this phenomenon will allow the development of some solutions to remedy and prevent such cases in the future.

Key-words: *minor, juvenile delinquency, deviant behavior, internal factors, external factors, criminal punishment.*

care se află în „conflict cu legea” și a consecințelor ce pot fi create prin marginalizarea ultimilor. Noile schimbări și tendințele pe care le prezintă tânără generație din Republica Moldova lasă loc de speranță că, totuși, tindem spre ceva mai bun. Nu trebuie să ne limităm doar la activități de pedeapsă, ci, în special, de a explica ceea ce nu este corect [2, p.39].

Scopul de bază al cercetării științifice este identificarea factorilor favorizanți ai delincvenței juvenile în Republica Moldova, cauzele apariției acestui fenomen, elaborarea de propuneri cu privire la perfecționarea în continuare a concepțiilor teoretice și a acțiunilor practice de influențare asupra personalității minorului la comiterea infracțiunilor, precum și elaborarea măsurilor de profilaxie și combatere a acestui flagel.

Delincvența reprezintă o serie de manifestări antisociale cu un grad sporit de pericolozitate din punctul de vedere al consecințelor comportamentelor delincvente ale adolescenților, afectând valorile și normele

sociale protejate de normele juridico-penale [11, p.24]. Termenul desemnează conduite inadecvate ale tinerilor care n-au împlinit vârsta majoratului, fiind aplicat celor care nu respectă legea, dar și celor care se integrează în anturaje potențial delincvente.

Delincvența juvenilă este o componentă a criminalității. Este un fenomen de devianță, manifestat prin incapacitatea unor minori/adolescenți de a se adapta la normele de conduită existente în societate [9, p.46]. Această incapacitate apare în urma unei suite de factori (psihologici, sociali, medicali etc.) care influențează evoluția copilului încă din momentul nașterii. Termenul „delincvență juvenilă” a fost introdus în scopul diferențierii faptelor mai grave comise de către adulți, cum ar fi cele penale, față de care se aplică și un alt statut sau regim. Termenul „delincvență juvenilă”, intrat în uz tot mai des în ultimul deceniu, provine de la cel francez – „delinquance juvenile”, desemnând ansamblul devierilor de la norma socială și penală, săvârșite la un anumit moment, într-un anumit mediu de către persoanele care nu au atins majoratul și sancționate juridic [7, p.17].

Factorii care determină un comportament delinquent în rândul minorilor

Delincvența juvenilă reprezintă un fenomen inerent oricărei societăți, care, în opinia unor autori, este alimentat atât de factorii interni, din categoria cărora fac parte: stresul, particularitățile psihocomunicative, vârsta, intelectul, cât și de factorii externi, printre care: factorii socio-culturali, economici (sărăcia, șomajul, migrația forței de muncă), educaționali etc. [13, p.60].

La etapa actuală, delincvența juvenilă îmbracă diferite forme: furt, tâlhărie, huliganism, violență, consum și trafic de droguri, prostituție etc., dovadă a impactului social exacerbat pe care acest flagel îl produce în rândul minorilor.

Comportamentul deviant al minorilor reprezintă o problemă atât la nivel național cât și internațional. Acesta este determinat de faptul că, la moment, internetul, prin intermediul rețelelor de socializare, este împânzit de secvențe video cu minori care maltratează alți minori, consum de droguri, scene în care minorii întrețin raporturi sexuale între ei sau cu adulți, săvârșesc infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave (art.145, 151 alin.(4), 188, 189, 217¹ alin.(4), 383 din Codul penal al Republicii Moldova etc.).

Literatura de specialitate clasifică factorii care determină comportamentul delinquent în mai multe categorii, catalogându-i în funcție de modul de manifestare. Unii factori sunt legați nemijlocit de minor, fiind numiți „interni”, și cei care provin din exterior, din mediul social cu toate componentele sale – numiți „externi”.

Ca act individual, problema factorilor generatori de comportament delinquent și-a găsit explicația în doctrină în două grupe mari de teorii:

- *teoriile constituționale*, potrivit cărora delincvența este un fenomen înnăscut, care își are originea în individul însuși, în factorii biologici și genetici;
- *teoriile mediului social*, care consideră delincvența un produs exclusiv al influenței mediului exterior asupra formării personalității.

Teoriile constituționale, la rândul lor, pot fi divizate în două grupe. Prima grupă include teoriile care acordă un rol determinant factorilor interni (endogeni) – „eredității criminale”. Din cunoscuta teză a lui C. Lombroso, potrivit căreia multe infracțiuni sunt de natură biologică și ereditară, s-au inspirat mai multe teorii, printre care și „*teoria eredității lui Goring*”, potrivit căreia comportamentul social este un comportament moștenit [13, p.63]. Goring a stabilit că 68% din descendenții infractorilor devin ei înșiși infractori. În acest mod, el înlocuiește teoria criminalului înnăscut cu teoria eredității.

„*Teoria arborelui genealogic*” încearcă să demonstreze că în familiile ale căror descendenți au avut antecedente penale există un număr mai mare de infractori.

„*Teoria gemenilor*” elaborată de Lange și Cristianesen („*Crima ca un destin*”), potrivit căreia predispoziția ereditară în comiterea actului criminal constituie în cazul gemenilor monozigotici un factor foarte puternic [13, p.64]. Aceștia au efectuat un studiu pe un număr de aproape patru mii de gemeni referitor la incidența comportamentului infracțional, constatând că, dacă unul dintre gemeni este implicat într-un act infracțional, fratele său, univitelin, va deveni infractor cu o probabilitate de 35%, iar în cazul gemenilor identici – probabilitatea este de 12%.

„*Teoria copiilor adoptați*”, inserată în unele studii mai recente, caută să stabilească o corelație între comportamentul delinquent al unor copii adoptați și comportamentul părinților biologici. Astfel, s-a constatat că anumite predispoziții moștenite de la părinții biologici pot determina o creștere a probabilității ca descendenții acestora, adoptați de alte familii, să devină infractori.

A doua grupă a teoriilor constituționale nu neagă importanța eredității, a factorilor biologici și genetici, dar le atribuie acestora un rol indirect în săvârșirea actului delinquent (infracțional) [15, p.41]. Cele mai multe teorii desemnează în calitate de factori predispozanți la delincvență particularități ale structurii personalității, precum:

- *capacități intelectuale reduse* ale individului (întârzieri mintale, debilitate, mediocritate);
- *trăsături temperamentale*, conform opiniilor mai multor specialiști, temperamentul coleric și melancolic favorizează evoluțiile spre devianță, pe când cel flegmatic și sangvinic instituie multiple obstacole în calea interiorizării modelelor de comportament predeviant sau deviant;
- *tulburări de natură psihopatologică* (copii cu defi-

ciențe mintale, copii nevrotici, cu frecvente stări depresive, copii impulsivi, cu accese frecvente de agresivitate etc.).

Influența mediului exterior în formarea personalității delincvente a minorului își găsește expresie concretă în influența: 1) *mediului ineluctabil*; 2) *mediului ocazional*; 3) *mediului ales sau acceptat* și 4) *mediului impus* [3, p.11].

Prin *mediu ineluctabil* se înțelege acel mediu fără de care nu se poate concepe în general existența individului. Este vorba de mediul familial de origine și cel care formează habitatul și vecinătatea [3, p.11].

Familia reprezintă mediul primar în care are loc socializarea copilului, proiectându-și traiectoria în dependență de relațiile pe care le are în primul rând cu părinții. Astfel, s-a și susținut că în cadrul familiei, responsabili sunt părinții, care, prin educație, trebuie să-i asigure copilului posibilitatea continuă de liberă exprimare, accesul neîngrădit la orice informație care nu aduce atingere dezvoltării sale, în armonie cu valorile sociale consacrate la nivelul comunității [5, p.28]. Alături de părinți, un rol important în promovarea drepturilor minorului îl au instituțiile școlare, unde își dezvoltă capacitatea cognitivă de a-și cunoaște și înțelege drepturile, instrumentele sociale prin care le va putea promova și exercita independent, exclusiv prin dirijarea voinței personale.

Famiiliile din care provin copiii în conflict cu legea sunt în marea majoritate familii social-vulnerabile, familii dezorganizate, familii care își neglijează copiii, familii în care părinții consumă alcool sau droguri, familii cu unul sau doi părinți plecați la muncă peste hotare sau din familii monoparentale [4, p.49].

În cadrul familiilor unde „*metodele de recompensare și cele de sancționare*” nu sunt echilibrate, copilul va avea un comportament inadecvat, nefiindu-i explicate necesitatea sancționării pentru acțiunile sale și dreptul la recompensă. În cazul când copilul este doar pedepsit, acesta devine inhibat și nu permite accesul nimănui. În cazul părinților protectori, copiii devin iritați și nu întotdeauna își spun problemele sau invers – niciodată nu vor încerca să le soluționeze singuri. Indiferența părinților față de copil poate fi determinată și de programul supraîncărcat al acestora, lipsa timpului liber plasând familia pe planul secund. Din aceste rațiuni, nu putem să nu fim de acord cu alegația potrivit căreia prezintă interes acele idei conform cărora criminalitatea este generată de afectivitatea membrilor familiei, iar calitatea mediului familial urmează a fi analizată în contextul factorilor de risc ai delincvenței juvenile [12, p.102].

Caracteristic *famiiliilor autoritare* este lipsa dialogului de comunicare între copii și părinți, uneori ultimii transformându-se în abuzatori fizici sau psihologici, frica fiind asigurată și controlată prin diferite metode. Uneori, controlul riguros este perturbat când accesul la

informație este permis de victima care, încercând să se salveze de comportamentul agresiv, întreprinde diferite măsuri, precum suicid, fuga de acasă sau ripostează cu violență la violență.

Este necesar de menționat că familia contemporană își pierde treptat statutul său de instituție socială, structura ei se destramă, iar prin diminuarea interesului și controlului părinților față de preocupările copiilor se devalorizează funcția educativă. În Republica Moldova numărul familiilor aflate în condiții materiale precare este în continuă creștere. Nesiguranța zilei de mâine creează tensiuni și certuri între părinți, între părinți și copii, în urma cărora ultimii evadează din căminul familial și caută rezolvarea problemelor în cadrul grupului stradal, între prieteni de ocazie [3, p.11].

Efectuând o generalizare a factorilor cu semnificație de risc comportamental la nivel de familie, printre cei mai des întâlniți în perioada actuală enumerăm: adopția; refacerea ulterioară a căminului familial (părinți care locuiesc în concubinaj, vitregi, adoptivi); lipsa temporară a unui părinte (închisoare sau internare de lungă durată într-o instituție medicală); părinți bolnavi cronic, alcoolici, moral decăzuți sau agresivi; numărul copiilor în familie (dacă sunt mai mulți copii în familie, cei mai mari resimt „complexul de detronare” în favoarea celui mai mic; dacă este un singur copil, deseori acesta devine un copil-problemă) [10, p.62].

Fuga și vagabondajul reprezintă două forme grave de tulburări de comportament, care, de regulă, se asociază cu abandonul școlar. Fuga nu reprezintă o infracțiune, dar este un început de comportament delincent. Ea se caracterizează prin bruschețe și adesea poate fi primul semn de inadaptare. Vagabondajul este un început de fugă organizată, determinat de insatisfacția față de mediul natural [1, p.62]. Victime ale vagabondajului sunt adesea copiii crescuți în orfelinate, unde regimul de viață este sever. Tendințe spre vagabondaj au copiii cu personalitate dezarmonică, cei care au suferit unele modificări psihice în urma leziunilor și infecțiilor cerebrale, copiii schizofrenici. Caracteristic vagabondajului la adolescenți este spiritului de aventură al unor minori care se asociază în grupuri, sub conducerea unei personalități psihopate ce-i determină la manifestări antisociale. Factorii care stau la baza apariției acestui fenomen sunt: spiritul de revoltă, dorința de independență, plictiseala, spiritul de aventură, căutarea fericirii în ideal, în mistic [1, p.63].

Alături de disfuncțiile familiale, *instituția de învățământ* poate genera indirect devianță, în cazul când personalul însărcinat cu supravegherea și educarea formală a copiilor nu-și îndeplinește întocmai obligațiile profesionale care vizează: inocularea respectului față de școală, stimularea interesului copilului față de actul de învățământ, semnalarea promptă a oricărui comportament deviant etc. Instituția de învățământ este

un micromediu socializator de importanță esențială în formarea personalității copilului. Concomitent, școala reprezintă pentru orice minor primul mediu exterior care îl obligă să se adapteze unor reguli de conduită în cadrul cărora sancțiunile sunt aplicate de o altă autoritate decât familia. Criza pe care o traversează în multe privințe sistemele de învățământ contemporan: suprapopularea claselor, discontinuitatea în învățământ, slaba adaptare a conținutului disciplinelor studiate în coraport cu nevoile tinerilor, pregătirea insuficientă a cadrelor didactice, lipsa cadrelor, lipsa de disciplină etc., conjugate cu carențele afective sau de educație în familie, foarte ușor pot provoca eșecul școlar. La rândul său, eșecul școlar constituie un factor important al inadaptării sociale, al comportamentului deviant. Astfel, studiile efectuate în acest domeniu de către cercetătorul francez Heuyer au demonstrat că 65% din minorii delincvenți supuși cercetării aveau întâzieri școlare substanțiale. De asemenea, investigațiile realizate de soții Glueck în SUA, pe un eșantion de circa 1.000 minori, au demonstrat că delincvenții se deosebesc de non-delincvenți prin nivelul intelectual, volumul lecturilor efectuate, retard școlar de cel puțin un an pentru grupul delincvenților [6, p.69].

Referindu-ne la Republica Moldova, menționăm că eșecul școlar este însoțit de frecvente fenomene ale absenteismului și abandonului școlar. Potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în anul școlar 2016-2017 nu au mers la școală peste 2 mii de copii cu vârsta între 7-16 ani [14]. Creșterea numărului de copii neșcolarizați sau care abandonează școala, mai ales în cazul elevilor din școala primară și gimnazială, de asemenea favorizează delincvența juvenilă. Aceste date sunt confirmate și de unele relatări ale Departamentului Instituției Penitenciare din Republica Moldova, din care aflăm că în „izolatoare sunt minori care nu cunosc alfabetul”, că „majoritatea copiilor deținuți nu au absolvit măcar opt clase”.

Reforma în sistemul educațional a determinat închiderea unui număr mare de școli, apoi lipsa cadrelor didactice sau cadre slab-instruite, program de studiu supraîncărcat – toate permit instalarea unui haos în sistemul dat.

Sărăcia – mediul cel mai expus delincvenței juvenile [8, p.21]. Este cert faptul că nu toți delincvenții minori provin din familii sărace, dar anume aceștia provin din mediul cel mai expus spre delincvență, dificultățile respective amplificându-se în cazul familiilor cu mulți copii. Insuficiența bugetului familial, precum și dificultățile de ordin material cu care se confruntă o mare parte din familii pot genera tensiuni și conflicte, dezechilibrul economic transformându-se într-un dezechilibru de ordin psihologic, prin accentuarea stării de stres și evadarea în starea de neputință prin intermediul faptelor antisociale [8, p.22].

Importanța *habitatului și a vecinătății* în etiologia delincvenței juvenile este relevată atât de studiile sociologice cât și de statisticile privind proveniența delincvenților. Acestea indică că majoritatea delincvenților minori locuiesc în imobile colective (blocuri), în cartiere cu un nivel scăzut de viață și doar o mică parte din ei locuiesc în imobile individuale și provin din familii bine structurate.

Procesul de urbanizare este un alt factor care a contribuit la creșterea criminalității în orașe, la crearea așa-numitelor zone de delincvență, acestea constituind zone de deteriorare materială și socio-morală pentru persoanele care locuiesc. Domiciliile delincvenților minori sunt concentrate, de regulă, în cartierele defavorizate.

Prietenii și grupurile stradale reprezintă în multe cazuri grupuri de socializare „negativă”, chiar de delincvență pentru unii minori și tineri. Aceste grupuri sunt constituite din tineri care provin din familii cu disfuncții, tineri care prezintă deficit de școlarizare, eșec școlar, neînțelegere profesională, parazitism. Asemenea grupuri se orientează spre comiterea unor activități aflate la marginea devianței sociale, ajungând frecvent la comiterea infracțiunilor. Grupul de prieteni în care este integrat minorul delincvent este constituit, de obicei, din indivizi de aceeași vârstă și sex cu a minorului cercetat. Deseori în grupul de prieteni apar infractori minori sau majori, care sunt liderii grupului. Minorul trebuie îndrumat în privința modului de petrecere a timpului liber, iar părinții trebuie să-l orienteze nu numai spre activități sportive și distractive, dar și spre lectură, spectacole, expoziții etc. Este bine ca minorului să i se impună o oră de întoarcere acasă seara, pentru a nu-i da posibilitatea de a folosi în detrimentul său timpul de odihnă. Necesitatea de a dori să fie ca cineva, de a se da „tare” determină minorul să comită anumite fapte care pentru el par corecte, dar, în realitate, acesta comite contravenții sau infracțiuni.

Printre factorii care pot influența negativ formarea comportamentului minorilor putem enumera și *permisivitatea, lipsa unui control social asupra locurilor frecventate de minori*: baruri, restaurante, discoteci, săli de jocuri etc. Cu referire la Republica Moldova, în condițiile când fenomenele absenteismului și abandonului școlar iau amploare, s-ar cuveni ca Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în comun cu Ministerul Afacerilor Interne, să exercite un control mai riguros asupra acestor instituții.

Influențarea modului de viață de către *mass-media* poate avea și efecte nocive, în special asupra adolescenților aflați într-o continuă căutare de sine. Televiziunea este cea mai importantă cale de transmitere a informației, dar și a mesajelor sublimare. Pericolul emisiunilor cu scene violente nu crează agresivitate, dar contribuie la transformarea ei în violență, acolo unde ea există deja.

Dereglarea normelor sociale, ca efect al unor schimbări care se produc în cadrul unei societăți, devine factor determinant în mecanismul causal al delincvenței juvenile. Scăderea funcției de socializare și controlul slab exercitat de comunitate și vecinătate asupra minorilor, destabilizarea ordinii sociale și a coeziunii grupurilor din cauza eterogenității populației și varietății normelor de conduită condiționează percepția eronată a normelor sociale, a viziunii asupra viitorului. Cauzele sociale cuprind calitatea vieții și a condițiilor materiale și economice nefavorabile.

Propuneri

În contextul celor menționate, formulăm următoarele propuneri:

1) Crearea și finanțarea din partea statului a centrelor de investigare criminologică, având ca obiect de studiu fenomenul delincvenței juvenile.

2) Exercițarea controlului riguros din partea instituțiilor abilitate cu atribuții de asigurare a protecției și de supraveghere a minorilor depistați în stradă practicând cerșetoria, prostituția, consumul de alcool, de droguri, alte activități ilicite și plasarea lor în centre specializate.

3) Instruirea specialiștilor în domeniul delincvenței juvenile în centrele de investigare din stăinătate.

4) Elaborarea unor cursuri speciale, implementate încă de pe băncile școlii, prin prisma cărora tânăra generație să fie educată în spiritual respectării ordinii sociale și de drept.

5) Crearea centrelor sportive, culturale în cadrul cărora atât tinerii cât și adulții să poată să-și petreacă timpul liber.

6) Testarea psihologică trimestrială a cetățenilor Republicii Moldova.

Implementarea în practică a propunerilor menționate mai sus ar produce următoarele rezultate:

- micșorarea nivelului criminalității în rândul minorilor;
- stabilirea factorilor care influențează personalitatea minorului la comiterea faptelor infracționale;
- perfecționarea cadrelor din centrele de investigație;
- implementarea unei politici noi, mai eficiente în lupta cu delincvența juvenilă;
- implicarea mai activă a cadrelor didactice în procesul prevenirii și combaterii delincvenței juvenile;
- implicarea mai activă a minorilor în diferite activități și asigurarea unui control mai eficient din partea adulților.

Actualmente, un șir de instituții, atât la nivel național cât și la nivel internațional, întreprind măsuri orientate spre prevenirea delincvenței juvenile. Aportul acestora se reflectă în rezultatele obținute deja prin susținerea politicii de prevenire a fenomenului delincvenței juvenile, aplicarea unor sancțiuni alternative și cu caracter

educativ față de minorii aflați în conflict cu legea. Fiecare caz în care sunt implicați minorii se examinează cu o atenție deosebită, complet, obiectiv și sub toate aspectele, deoarece scopul urmărit al activității este ca minorul să nu fie „oaspetele” unei instituții de drept, decât în cazul în care i-au fost încălcate careva drepturi și libertăți.

Concluzii

În rezultatul studiului efectuat, formulăm următoarele concluzii:

1. Copiii care încalcă legea provin din familii social-vulnerabile, familii dezorganizate, familii care-și neglijează copiii, familii numeroase, familii în care părinții consumă alcool sau droguri, familii care utilizează metode barbare de educație sau încearcă să disciplineze violent propriii copii, familii cu părinți plecați peste hotare sau cu părinți care au antecedente penale, familii monoparentale sau cu părinți șomeri. Familia, constituind un element primar de socializare a copilului, are impact direct asupra evoluției acestuia. Actele delincvente săvârșite de minori sunt determinate de stiluri educative defectuoase care le-au fost aplicate și care au lăsat amprente majore în procesul de formare a personalității.

2. În scopul optimizării activităților de prevenire și combatere a flagelului infracțional, accentul trebuie pus pe desfășurarea activităților culturale și educative, inclusiv pe organizarea obligatorie a orelor juridico-educative (începând cu clasele primare) referitoare la pericolul social al actelor ilicite, consecințele și sancțiunile care le presupun acestea etc.

3. Imperativitatea educației juridice și morale o putem raporta atât la specificul perioadei de vârstă a minorilor, când se intensifică formarea conștiinței și conduitei morale și a celei de drept, cât și la realitatea de astăzi, când copiii cu comportament delincvent declară că, dacă ar fi cunoscut legea și consecințele încălcării ei, n-ar fi încălcat-o niciodată. Se constată un simț al responsabilității mai scăzut, iar în lipsa informării juridice nivelul de conștientizare al pericolului social și al consecințelor faptelor anomiche săvârșite este subdezvoltat sau lipsește în general.

4. Mecanismului preventiv din Republica Moldova îi sunt proprii anumite disfuncționalități care fac trimitere la lipsa de participare și integrare în acțiunile de prevenire, în primul rând a familiei, dar și a mass-media, acestea lăsând amprente deosebite în reflectarea comportamentală a minorilor prin modele directe de conduită oferite zilnic.

5. Cele mai bune modele de tratament a delincvenței juvenile și de resocializare a minorilor delincvenți pentru Republica Moldova sunt considerate: aplicarea măsurilor educative și terapeutice cu personal specializat față de minorii care demonstrează comportament delincvent, sancționarea penală a faptelor prin inter-

narea minorului în anumite centre și instituții speciale de reeducare, aplicarea sancțiunilor nonprivative de libertate axate pe negocierea dintre delincventul minor și victimă, prestarea de către minor a unor activități sociale în folosul comunității pe o anumită perioadă de timp.

6. Reacția la delincvența juvenilă trebuie să poarte un caracter planificat, coordonat și să fie realizată de parteneriatele locale care includ autoritățile publice – cheie: poliția, serviciile de asistență socială pentru copii și tineri, cele de plasare în câmpul muncii, de învățământ și educație, sănătate, autoritățile judecătorești, de probațiune, etc.

7. Sistemul de justiție pentru copii trebuie privit ca un pilon al unei strategii mai largi de prevenire a fenomenului delincvenței juvenile, care ține cont de contextul larg al familiei, școlii, vecinătății și grupului de persoane în interiorul căruia are loc comiterea faptei.

8. Documentele naționale de politici, precum Hotărârea Guvernului nr. 566 din 15.05.2003 despre aprobarea măsurilor speciale pentru combaterea și profilaxia criminalității în rândurile minorilor, Strategia națională privind protecția copilului și familiei, Strategia pentru tineret, Planul național de acțiuni „Educație pentru toți” pentru anii 2004-2008, Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, Strategia națională de consolidare a sistemului judecătoresc, Strategia națională privind acțiunile comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pentru anii 2007-2014, Strategia națională de dezvoltare pentru anii 2008-2011 și Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, Planul național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010-2011, Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2011-2014, Planul de eficientizare a comunicării poliției cu societatea civilă pentru perioada 2011-2012, Planul de acțiuni al MAI în domeniul drepturilor omului pentru anul 2011, Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 includ prevederi pertinente obiectivului de prevenire a delincvenței juvenile, dar acestea nu denotă o suficiență în spectrul de acțiuni și o abordare strategică în realizarea obiectivului de prevenție.

9. Instituțiile publice responsabile în domeniu au lansat și desfășoară diverse acțiuni orientate spre diminuarea fenomenului delincvenței juvenile, unele – în parteneriat cu organizații ale societății civile. Astfel, se înregistrează cazurile, se iau la evidență minorii, se lucrează cu făptuitorii și victimele lor, cu familiile acestora, se desfășoară anumite activități în instituțiile de învățământ, în centrele pentru copii. Totodată, se constată o lipsă de coerență între eforturile diferitor instituții. În cele mai multe cazuri, nu există parteneriate durabile și eficiente, nu toți actorii responsabili se

implică cu diligență și există o deficiență de servicii la nivel de comunitate care ar răspunde nevoilor copiilor și tinerilor.

10. Indiferent de modul de clasificare a factorilor, examinarea acestora este determinată de faptul că delincvența juvenilă se adaptează oricăror modificări ce intervin atât în sistemul social extern, cât și în interiorul minorului. Deseori, când minorul delincvent ajunge pe banca acuzaților, atunci când se face o analiză asupra faptului care l-a determinat să comită infracțiunea, apare un „bucet de probleme” pe care acesta încerca să le rezolve cu forțele proprii. Odată identificată problema, ea urmează să fie soluționată cât mai repede, deoarece există riscul să fie prea târziu în cazul minorului.

Pentru o mai bună soluționare a problemei în cauză, fiecare dintre noi trebuie să contribuie la prevenirea acestui fenomen, să nu tolerăm situațiile în care minorii sunt abuzați sau chiar ei îi maltratează pe alții.

Referințe bibliografice:

1. Albu E. *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți*. București: Aramis Print, 2002. 128 p.
2. Brezeanu O. *Minorul și legea penală*. București: All Beck, 1998. 156 p.
3. Bulgaru M. Factorii de risc în apariția comportamentului delincvent. În: *Culegere de articole elaborate în baza comunicărilor la Conferința științifică din 22.01.2005*. Chișinău: CEP USM, 2005. 7-25 p.
4. Ciobanu Ig. *Criminologie*. Vol. I. Chișinău: Museum, 2003. 210 p.
5. Ciugureanu-Mihailuță C., Osmochescu N. *Protecția internațională a drepturilor copilului*. Chișinău: Editura ASEM, 2009. 402 p.
6. Coca-Cozma M. ș.a. *Justiția pentru minori*. București: Universul Juridic, 2003. 454 p.
7. Grecu F., Rădulescu S.M. *Delincvența juvenilă în societatea contemporană. (Studiul comparativ între Statele Unite și România)*. București: Lumina Lex, 2003. 526 p.
8. IRP, *Justiția juvenilă*. Buletin informativ, 2005, Nr.2.
9. Mutu-Strulea M. *Delincvența juvenilă. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2008. 200 p.
10. Nistoreanu Gh., Păun C. *Criminologie*. București: Oscar Print, 1995. 312 p.
11. Pitulescu I. *Delincvența juvenilă*. București: All Beck, 2002. 372 p.
12. Rotaru O. *Criminalitatea minorilor: probleme actuale și căi de soluționare*: Monografie. Chișinău: ULIM, 2010. 202 p.
13. Rusnac S. Factorii sociali în comportamentul delincvent al minorilor. În: *Analele științifice. Drept*, ULIM. Vol. III. Chișinău, 1999, p.60-64.
14. Statistica pe domenii. *Justiția. Infracționalitatea juvenilă*. <http://www.statistica.md> (vizitat la 24.03.2018).
15. Stănișor E. *Delincvența juvenilă*. București: Oscar Print, 2003. 206 p.

